

Carla Bagna (University for Foreigners of Siena). Mapping languages in Italy: the province of Siena and their languages

The results to be presented come from a research project developed by the Centre of Excellence for Research - Permanent Linguistic Observatory of the Italian in circulation among Foreigners and of Immigrant Languages in Italy at the University for Foreigners in Siena (Italy). Its aim was to map the languages present in the Province of Siena, and in particular in the context of the education system, by surveying the fourth year classes of primary schools and the second year classes of secondary schools. 5,410 questionnaires were administered to pupils of Italian and foreign origin, following the guidelines of the Multilingual Cities Project (Extra, Yağmur, 2004) in order both to obtain data regarding the linguistic usages of first and second generation immigrant children, and to analyse the linguistic space of the Italian component in contact with the 'new languages'.

The results obtained in our research are directly applicable to the definition of the linguistic policies of individual schools, who are the first to have the duty of teaching the values of plurilingualism and multiculturalism, which have become a structural component of the society within which each citizen weaves friendships and relationships of civil coexistence.

Gabrielle Hogan-Brun (University of Basel). Languages across places and spaces

Languages continue to figure prominently in national agendas, across Europe. As core social capital they can be employed as vectors in integration politics. Societal approaches to the management of language(s) condition all aspects of socialisation, including citizenship, education, and identity. Underlying language ideologies can entail visions of language as a problem, right, or resource, which has implications for approaches to integration. This paper considers the potential of each of these visions for integration, adopting a comparative East-West perspective.

Sanita Lazdiņa (Rēzekne University College; University of Greifswald). Languages in the eastern part of Latvia: data and results

Located in the Eastern part of Latvia, centred around the cities of Rēzekne and Preiļi, and inhabited by speakers who have Latvian, Latgalian, Russian, Polish or a combination of these

languages as their ‘mother tongue(s)’, Latgale presents itself as a laboratory for research on intra- and extra-linguistic phenomena of individual and societal language contact.

Extra-linguistic phenomena of language contact (focussing, e.g., on language skills and use in private and public space) were empirically investigated for the first time in the large-scale Survey Latgale, conducted by Rēzeknes Augstskola and the Centre d’Études Linguistiques pour l’Europe (Milano) in 2007-2008. The data collected during the research for the Survey Latgale were analysed between 2008 and 2011.

In my presentation I will at first give some background information about the ethnodemographic and linguistic composition of the region of Latgale (in the context of Latvia).

A short description of the theoretical background of the Survey Latgale will include the methodology which was used during the project (data collection, processing, mapping).

In the end I will focus on the main results of the project (functions, prestige, hierarchies of languages in Latgale, language skills and attitudes, language planning issues). Phenomena of written language contact in the public space (linguistic landscape) of towns in Latgale will shortly be analysed as well.

Meilutė Ramonienė (Vilniaus universitetas). Projekto „Sociolingvistinis Lietuvos žemėlapis: miestai ir miesteliai“ tikslai ir rezultatai

Mes gyvename globalizacijos, urbanizacijos ir migracijos laikais, todėl svarbu išsiaiškinti, ar su šiais pasauliniais procesais susijęs Lietuvos miestų ir miestelių gyventojų kalbinis elgesys, o jei susijęs, tai kaip? Pranešime bus pristatomos projekto „Sociolingvistinis Lietuvos žemėlapis: miestai ir miesteliai“ idėjos ir jų ištakos, projekto tikslas ir uždaviniai, tyrimo metodologiniai principai. Bus kalbama apie tai, kuriuos uždavinius ir kaip projekto sumanytojai įgyvendino, supažindinama su svarbiausiais projekto rezultatais, aptariamos gautų rezultatų interpretacijos galimybės ir numatomos tolesnių tyrimų kryptys.

Dovilė Krupickaitė, Viktorija Baranauskienė (Vilniaus universitetas). Regioniniai kalbų vartojimo Lietuvos miestuose ypatumai

Tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse regioniniu lygmeniu kalbų vartojimo sąsajos su visuomeniniais procesais analizuotos labai mažai. Mokslo tyrimo projektas "Sociolingvistinis Lietuvos žemėlapis: miestai ir miesteliai" suteikė galimybę regioniškai apibendrinti duomenis apie kalbų vartojimą iš 67 Lietuvos miestų, turinčių daugiau nei 3 tūkst. gyventojų.

Pranešimo tikslas – atskleisti tirtų kalbų ir tarmių vartojimo Lietuvos miestuose ryškiausių regioninius dėsningumus, siejant juos su jau esama Lietuvos regionine sąskaida. Tyrimo duomenimis, ryškiausi kalbų vartojimo regioniniai skirtumai susiję su Lietuvos gyventojų tautinės sudėties teritorine sklaida, o tarmių vartojimo analizė atskleidė ryškius tarminės savimonės skirtumus regionuose.

Ineta Dabašinskienė, Eglė Dagilytė (Vytauto Didžiojo universitetas). Suvalkiečių kalbinės nuostatos

Pranešime aptariamas vakarų aukštaičių kauniškių kalbinių nuostatų tyrimas. Ilgai manyta, kad ši tarmė, kaip bendrinės kalbos pamatas, mažiausiai skiriasi nuo norminio kalbos varianto, todėl daugiau kalbininkų dėmesio sulaukė kitos, ryškesnės tarmės ir šnektos. Galima daryti prielaidą, kad ir patys vakarų aukštaičiai kauniškiai sunkiai skiria gimtąją tarmę nuo norminės kalbos varianto, todėl sociolingvistiniu požiūriu minėto etninio regiono gyventojų kalbinės nuostatos ypač įdomios.

Tyrimo rezultatai rodo, kad suvalkiečių nuostatos savos tarmės atžvilgiu yra teigiamos. Nepaisant gyvenamosios vietos, suvalkiečiai linkę kalbėti tarmiškai ir tapatinasi su Suvalkijos regionu. Nors globalizacijos ir urbanizacijos procesai nepalankūs skirtybėms, ypač kalbinėms, išlaikyti, jaunosios kartos nuostatos rodo, kad suvalkiečių tapatybė ir tarmė, ypač suvalkietiškos tarties elementai, vis dar gyvi, todėl galima daryti prielaidą, jog išliks ateityje. Tyrime dalyvavo dvi suvalkiečių grupės: dabar gyvenančių Suvalkijoje ir išvykusių gyventi į Kauną. Pastebėta, kad šių grupių nuostatos tarmės vartojimo, jos išlaikymo, tautybės, bendrinės kalbos požiūriu dažnai skiriasi, tačiau esama ir panašumų.

Regina Kliukienė (Vilniaus universitetas). Ar žemaičiai kalba žemaitiškai?

Šiame pranešime analizuojami Žemaitijos regiono kiekybinės apklausos duomenys (skirstymas pagal Etninės globos tarybos patvirtintą etnografinių regionų žemėlapi), taip pat naudojamos giluminiais interviu, atliktais ir iššifruotais šio skyriaus autorės. Pagrindinis klausimas, į kurį norima atsakyti, yra tas, ar vieši apklausos rezultatai apie deklaruojamąją tarmės mokėjimą ir vartojimą atitinka tikrąją situaciją, tikrąsias nuostatas. Tam aiškinamasi, koks santykis lietuvių, mokačią tarmę ir kalbančių tarmiškai, mokačią tarmę, bet nekalbančių tarmiškai, kokios dažniausios ir rečiausios tarmės vartojimo sritys Žemaitijos regione, taip pat koks santykis tarp žmonių, turinčių „teigiamas“ nuostatas dėl tarmių ir

žmonių a) nemokančių tarmiškai, b) nenorinčių kalbėti tarmiškai, c) nekalbančių tarmiškai. Be abejonės, svarbus ir tarmės prestižo klausimas, kurį čia taip pat stengiamasi aptarti.

Laima Nevinskaitė (Lietuvių kalbos institutas). Užsienio kalbos didžiuosiuose ir mažesniuose miestuose

Pranešime analizuojamas užsienio kalbų mokėjimas ir vartojimas Lietuvos miestuose, lyginant didžiųjų ir mažesnių miestų duomenis. Keliama prielaida, kad miestų ekonominė ir kalbinė aplinka (miesto dydis, kitakalbių gyventojų skaičius ir kt.) lemia kalbų mokėjimą ir vartojimą. Siekiant atskleisti skirtumus tarp didžiųjų ir mažesnių miestų, analizuojami duomenys apie užsienio kalbas mokančių gyventojų dalį, kalbų mokėjimo lygmenį, kalbų naudojimą privačiojoje ir viešojoje srityse ir kt. Pranešime daugiausia dėmesio skiriama dviejų pagrindinių užsienio kalbų – anglų ir rusų kaip negimtosios kalbos – mokėjimo ir vartojimo analizei.

Jelena Brazauskienė (Vilniaus universitetas). Lietuvos rusų kalbinės nuostatos

Lietuvoje, pagal 2011 m. gyventojų surašymo duomenis (Lietuvos statistikos departamentas 2012: 22), gyvena 5,8 procento rusų tautybės gyventojų. Jie sudaro antrą pagal gyventojų kiekį tautinę mažumą. Mokslo tyrimo projektai „Miestai ir kalbos“ ir „Sociolingvistinis Lietuvos žemėlapis: miestai ir miesteliai“ suteikė galimybę nustatyti gyventojų pasiskirstymą pagal gimtąją kalbą ir išskirti miestus, kuriuose rusų tautinė mažuma yra reikšminga. Pranešime analizuojami kiekybiniai ir kokybiniai tyrimo duomenys apie rusų tautybės gyventojų kalbų mokėjimą ir vartojimą, jų kalbines nuostatas ir prioritetus. Ši analizė leidžia teigti, kad Lietuvos rusai išlaiko savo tautinę tapatybę, moka gimtąją kalbą, kaip reikalingiausia pripažįsta lietuvių kalbą, stengiasi jos mokytis ir kalbėti lietuviškai.

Ala Lichačiova (Vilniaus universitetas). Rusakalbė Lietuva: Visagino atvejis

Visaginas yra ypatingas Lietuvos miestas, kurio atsiradimas buvo sąlygotas darbo imigracijos idėjos. Pranešimo tikslas – aptarti šią Visagino specifiką Lietuvos sociolingvistiniame žemėlapyje miesto kalbinio gyvenimo atžvilgiu. Analizuojami duomenys apie gyventojų tautinę sudėtį, jų gimtąsias kalbas ir tapatinimosi tendencijas, visaginiečių privačios aplinkos kalbas, kalbų pasirinkimą už šeimos ribų, miestiečių vartojamų kalbų hierarchiją lyginant su didmiesčių gyventojų vartojamomis kalbomis ir t. t. Pranešime ketinama parodyti, kad

Visagino etninio, kultūrinio ir kalbinio kitoniškumo neatskleidžia grynoji statistika. Objektīvūs skaičiai daug pasako, tačiau šio miesto sociolingvistinis ypatumas geriausiai suprantamas analizuojant giluminių interviu medžiagą – konkrečių žmonių pamąstymus, nuomonių įvairovę, jų pačių ir jų vaikų likimus.

Į sovietmečiu atsiradusio miesto socialinę ir kalbinę specifiką siūloma pažvelgti turint galvoje dabartinės imigracijos/emigracijos problematikos perspektyvą.

Kinga Geben (Vilniaus universitetas). Lenkų etninės mažumos kalbos pasirinkimai

Pranešime analizuojama dalis per projekto vykdymą surinktos medžiagos. Čia aptariami anketos atsakymai, susiję su lenkų tautiniu ir lokaliu tapatumu, gimtosios ir negimtosios kalbos vartojimo ir mokėjimo lygiais, kalbų vartojimu viešojoje ir privačioje erdvėse bei kalbų vertinimo klausimais. Pranešimo tikslas – išanalizuoti lenkų etninės mažumos kalbų pasirinkimą, pavaizduotą sociolingvistiniuose žemėlapiuose. Kiekybinės ir kokybinės apklausos duomenys leidžia teigti, kad lenkų kalba ir tapatybė geriausiai išlaikoma Baltarusijos pasienyje, sostinėje, taip pat miestuose, besiribojančiuose su sostine.

Loreta Vilkienė (Vilniaus universitetas). Keli lietuvių miestų ir miestelių gyventojų kalbinės tapatybės bruožai

Pranešime keliamas tikslas teoriškai apibrėžti, kas yra laikytina *kalbine tapatybe* ir atsakyti į klausimą, kaip galima apibūdinti lietuvių miestų ir miestelių gyventojų kalbinę tapatybę, siejant ją su lietuvių kalba ir tarmėmis. Kalbinė tapatybė suvokiama kaip individo gebėjimas vartoti kalbinį kodą, kuris yra paveldėtas arba ne, ir (ar) individo pozityvus nusiteikimas to kalbinio kodo atžvilgiu. Kitaip tariant, kalbinę tapatybę sudaro trys komponentai: kompetencija, kalbinis paveldimumas ir kalbinė afiliacija. Konkrečiu atveju kiekvienas šių požymių gali būti išreikštas stipriau ar silpniau, arba konkrečiu atveju ir visiškai neišreikštas. Atlikus tyrimą galima daryti išvadas, kad dažnu atveju lietuvių miestų ir miestelių gyventojų kalbinė tapatybė negali būti sietina vien su bendrine lietuvių kalba, veikiau ji yra dvilypė, kitaip tariant, susijusi ir su tarmės, ir su bendrinės kalbos kompetencija, paveldimumu ir afiliacija.